

วิชาสื่อและของเล่น
สำหรับเด็กปฐมวัย (ECI2304)
Media and Toys for Early Childhood Students
Topic: การเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

อาจารย์ดิษรา ผางสง่า
สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การเลือกของเล่น ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

การเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย สามารถสังเคราะห์ได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) คำนึงถึงความปลอดภัย 2) คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย และ 3) คำนึงถึงความงดงามประณีต (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ 2530 : 43-46; ฉวีวรรณ จึงเจริญ 2528: 87-90)

1. **คำนึงถึงความปลอดภัย** การเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงความปลอดภัย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความปลอดภัยด้านวัสดุ ที่ใช้ผลิตของเล่น 2) ความปลอดภัยด้านขนาดและน้ำหนักของของเล่น และ 3) ความปลอดภัยด้านความแข็งแรง ทนทาน ของของเล่น ดังนี้

1.1 ความปลอดภัยด้านวัสดุที่ใช้ผลิตของเล่น การเลือกของเล่นให้เด็กปฐมวัยควรคำนึง ถึงวัสดุที่ใช้ผลิตของเล่นว่าต้องมีความปลอดภัย ไม่มีสารพิษเจือปน ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อร่างกายโดยเฉพาะเด็กที่ร่างกายยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ คำนึงถึงสีของของเล่นที่เลือกต้องปลอดภัยจากสารตะกั่วหรือสารปรอท หรือใช้สีที่เหมาะสม ไม่หลุดลอกหรือได้จากวัสดุธรรมชาติ วัสดุของของเล่นที่เลือกมาต้องลบเหลี่ยมคม ไม่มีเสี้ยน ไม่เลือกของเล่นที่ใช้วัสดุ ที่มแทงมือเด็กได้ ไม่เลือกวัสดุที่สามารถระเบิดแตกกระจาย ความถี่ของเสียงห้ามเกิน 130 เดซิเบล ไม่เลือกของเล่นที่มีควันทัน ควันพิษ และกระแสไฟ

1.2 ความปลอดภัยด้านขนาดและน้ำหนักของของเล่น

การเลือกของเล่นควรพิจารณาขนาดของของเล่น ไม่ควรเล็กเกินไป หรือมีชิ้นส่วนขนาดเล็กที่สามารถกลืนหรือหลุดออกได้ เนื่องจากเด็กเล็กอาจนำเข้าปากและเกิดอันตรายได้ หรือใหญ่เกินไป เนื่องจากไม่สะดวกที่จะใช้เล่น หากมีช่องมีรู ควรมีขนาดที่เหมาะสม นิ้วมือเด็กไม่สามารถไปติดได้ เลือกของเล่นที่มีน้ำหนักที่เหมาะสม เนื่องจากถ้าของเล่นน้ำหนักมากเกินไป เด็กจะหยิบยก เคลื่อนย้ายลำบากทำให้เบื่อง่าย และอาจเกิดอันตรายหากตกหล่นใส่เท้าหรืออวัยวะส่วนต่าง ๆ ของเด็กและผู้อื่น

1.3 ความปลอดภัยด้านความแข็งแรงทนทาน
ของของเล่น การเลือกของเล่นควรคำนึงถึงวัสดุที่ใช้ผลิตของเล่นว่ามีความคงทนแข็งแรงหรือไม่ มีโครงสร้างที่แข็งแรงพอสมควร ไม่แตกหักง่าย เนื่องจากอาจจะเป็นอันตรายต่อเด็กได้ เช่น แก้ว กระเบื้อง แต่ก็มีข้อยกเว้นกับของเล่นบางประเภท เช่น ของธรรมชาติ ดิน น้ำ ไม้

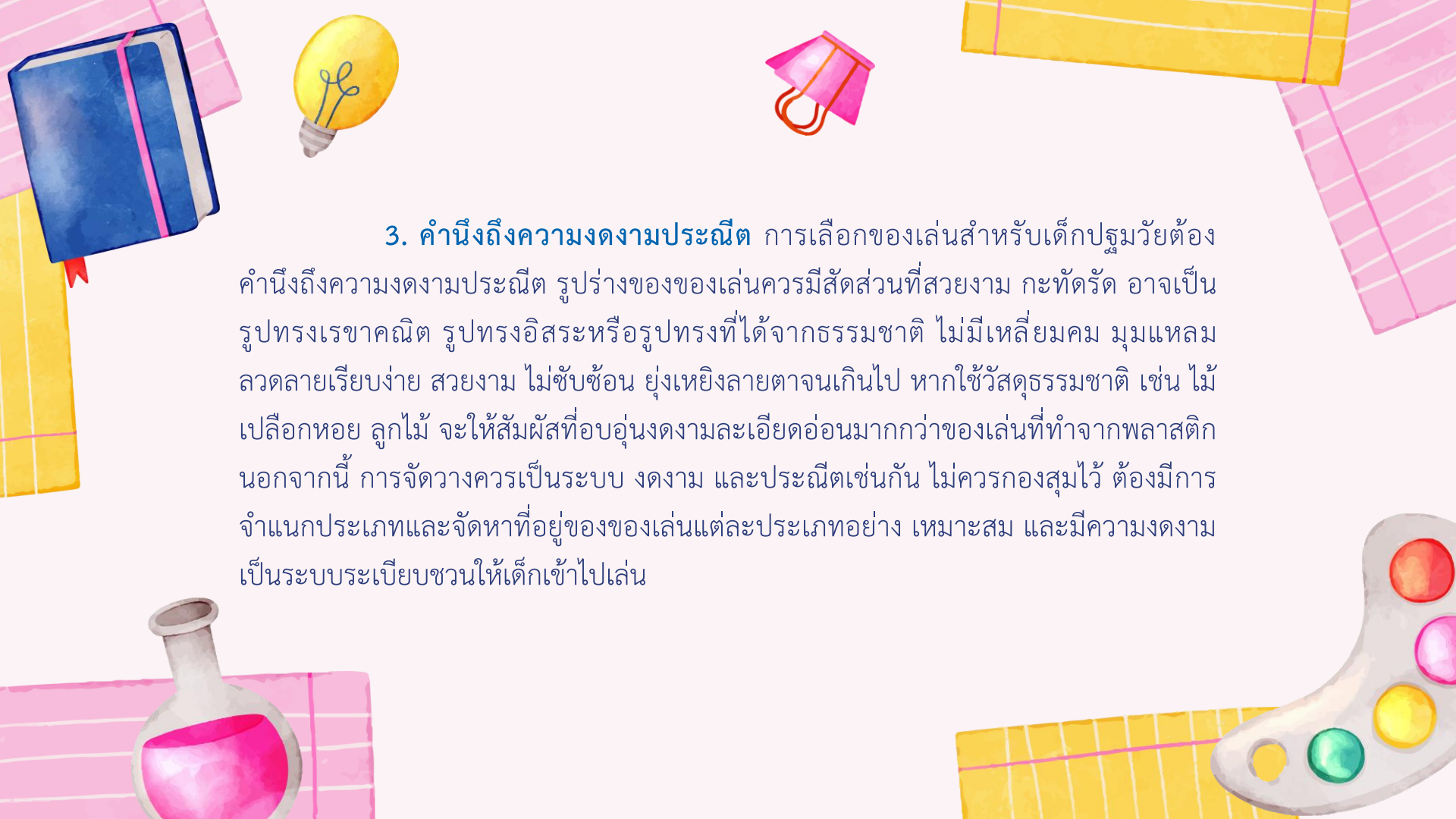
2. **คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย** การเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ประโยชน์ใช้สอยด้านความเหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย 2) ประโยชน์ใช้สอยด้านความประหยัด และ 3) ประโยชน์ใช้สอยด้านความหลากหลายในการเล่น ดังนี้

2.1 ประโยชน์ใช้สอยด้านความเหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย เด็กปฐมวัยมีความแตกต่างด้านพัฒนาการเป็นอย่างมากในแต่ละวัย ดังนั้น การเลือกของเล่นจึงควรคำนึงถึงว่าสามารถใช้เล่นได้จริงและเกิดประโยชน์ เหมาะสมกับเด็กในวัยนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กวัยทารกเป็นของเล่นประเภทที่ใช้อวัยวะและประสาทสัมผัสในการสำรวจ เช่น ของเล่นที่ทำให้เด็กได้ใช้สายตามองตามของเล่นที่让孩子ได้ใช้อวัยวะไขว่คว้า ตี ตะ ของเล่นสำหรับสั่น เขย่า เคาะ กระจกสำหรับใช้ให้เด็กเล่นมองหน้าตา ทำทางการเคลื่อนไหว ของเล่นไว้สำหรับกัด ดูด ของเล่นลอยน้ำ เด็กเล็กจะชอบเล่นลูกบอลนิ่ม ๆ ตุ๊กตานิ่ม ๆ เมื่อเริ่มโตขึ้นถึงวัยเดินได้ก็อาจให้เล่นของเล่นที่ใช้ลากจูง เช่น เป็นต้น

2.2 ประโยชน์ใช้สอยด้านความประหยัด การเลือกของเล่นที่ดีมีประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องซื้อหามาแพงหรือมีกลไกซับซ้อนเสมอไป ผู้ปกครองหรือครูสามารถทำของเล่นเรียบง่ายขึ้นเองได้บ้างนับเป็นเรื่องที่ดีต่อเด็กปฐมวัย หรืออาจจะเป็นวัสดุหาง่ายตามวิถีชีวิตแต่ละท้องถิ่น และตามฤดูกาล และอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำของเล่นด้วย เช่น ขัดไม้ของเล่น ทำตุ๊กตาง่าย ๆ จากผ้าขนหนู เป็นต้น นอกจากจะเป็นการประหยัดงบประมาณแล้ว ยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตด้วยความประหยัด และเด็ก ๆ ยังเห็นคุณค่าของสิ่งของ ตระหนักถึงความรักของผู้ใหญ่ผ่านของเล่น ภูมิใจในตนเอง ผูกพันและรับรู้ที่มาของของแต่ละชิ้นอีกด้วย

3. คำนี้ถึงความงดงามประณีต การเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงความงดงามประณีต รูปร่างของของเล่นควรมีสัดส่วนที่สวยงาม กะทัดรัด อาจเป็นรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระหรือรูปทรงที่ได้จากธรรมชาติ ไม่มีเหลี่ยมคม มุมแหลม ลวดลายเรียบง่าย สวยงาม ไม่ซับซ้อน ยุ่งเหยิงลายตาจนเกินไป หากใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ เปลือกหอย ลูกไม้ จะให้สัมผัสที่อบอุ่นงดงามละเอียดอ่อนมากกว่าของเล่นที่ทำจากพลาสติก นอกจากนี้ การจัดวางควรเป็นระบบ งดงาม และประณีตเช่นกัน ไม่ควรกองสุมไว้ ต้องมีการจำแนกประเภทและจัดหาที่อยู่ของของเล่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม และมีความงดงามเป็นระบบระเบียบชวนให้เด็กเข้าไปเล่น

“สรุปได้ว่า การเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยด้านวัสดุที่ใช้ผลิตของเล่น ความปลอดภัยด้านขนาดและน้ำหนักของของเล่น ความปลอดภัยด้านความแข็งแรงของของเล่น ต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยด้านความเหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย ประโยชน์ใช้สอยด้านความประหยัด ประโยชน์ใช้สอยด้านความหลากหลายในการเล่น และประการสุดท้ายต้องคำนึงถึงความงดงามประณีต”

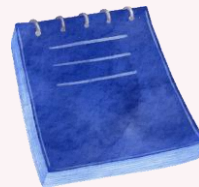
ปัญหาที่พบในการเล่นของเล่น ของเด็กปฐมวัย

ปัญหาที่พบในการเล่นของเล่นของเด็กปฐมวัยสามารถรวบรวมปัญหาใหญ่ ๆ ได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) เด็กไม่มีโอกาสได้เล่นของเล่นอย่างแท้จริง 2) ของเล่นมีจำนวนไม่เหมาะสม 3) พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเล่นของเล่น และ 4) ปัญหาในการเก็บของเล่น ดังต่อไปนี้

1. เด็กไม่มีโอกาสได้เล่นของเล่นอย่างแท้จริง

นักการศึกษา นักวิชาการ และนักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง
เรื่องเด็กกล่าวว่า ยุคสมัยปัจจุบันเป็นยุคที่ไม่เอื้อต่อ
การเป็นเด็กอย่างยิ่ง ทั้งความคาดหวังของพ่อแม่ที่
มุ่งเน้นการเร่งเรียนเขียนอ่านในสังคมที่เน้นการแข่งขัน
 อีกทั้งสภาพชีวิตที่เคลื่อนไหวไปอย่างเร่งรีบ สภาพ
การจราจรติดขัดของคนเมือง การมีความบันเทิงอื่น ๆ
ที่หลากหลายมา让孩子เสพติดผ่านหน้าจอโทรทัศน์
 จอคอมพิวเตอร์ ซึ่งส่งผลให้การเล่นของเด็กสมัย
 ปัจจุบันลดน้อยลง โดยเฉพาะแบบที่เกิดขึ้นกลางแจ้ง
 ไม่มีแบบแผนตายตัว นับเป็นปัจจัยหลักที่นำมาซึ่ง
 ปัญหาพฤติกรรม พัฒนาการ และสุขภาพจิตของเด็ก
 ในสังคมปัจจุบัน

เด็กๆ วัยอนุบาลต้องการการเล่นอย่างแท้จริง คุณภาพและปริมาณที่ใช้ไปในการเล่น จะปรากฏให้เห็นได้ในภายหลัง รวมทั้งเด็กที่ไม่ได้เล่นอย่างแท้จริงก็จะปรากฏให้เห็นเช่นกันว่าขาดหายไป สิ่งเหล่านั้น

คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการตัดสินใจ และศักยภาพในการจัดการกับสถานการณ์ที่ตึงเครียด (รัถยาคม, ม.ป.ป.: 32, 64-69) ดังนั้น **ผู้ปกครอง ครูและผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของการเล่น** ในลักษณะซึ่งเป็นวิธีการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก แทนการมองว่าการเล่นคือการเสียเวลาเปล่าประโยชน์ ควรนำเวลาไปเรียนเขียนอ่านเรียนวิชาการต่างๆ อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นการฝืนธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การที่เด็กไม่ได้เล่น หรือได้เล่นน้อย หรือไม่ได้เล่นอย่างแท้จริง ก็เท่ากับเป็นการขัดขวางการเรียนรู้และไม่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้าน

สรุปได้ว่า ปัญหาเด็กไม่มีโอกาสได้เล่นอย่างแท้จริง มาจากเด็กต้องใช้เวลาในการเร่งเรียนเขียนอ่าน มีสภาพชีวิตที่เคลื่อนไหวไปอย่างเร่งรีบ สภาพการจราจรติดขัดของคนเมือง การมีความบันเทิงอื่น ๆ ที่หลากหลายมาให้เด็กเสพติดผ่านหน้าจอโทรทัศน์ จอคอมพิวเตอร์ แนวทางการแก้ปัญหา คือ ครูและผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นเพื่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ควรจัดของเล่นปลายเปิดที่เด็กมีโอกาสเลือกตัดสินใจเล่นอย่างอิสระ มีเวลาในการเล่นอย่างเพียงพอ

2. ของเล่นมีจำนวนไม่เหมาะสม กระแสวัตถุนิยมได้ครอบคลุมและฝังรากลึกอยู่ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งส่งอิทธิพลต่อของเล่นของเด็กด้วยเช่นกัน ยิ่งพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก ลูกก็ยิ่งได้รับสิ่งบำรุงความสุขเป็นการชดเชย โดยเฉพาะของเล่นที่พ่อแม่ซื้อหามาให้ลูก พอลูกเล่นแล้วเบื่อก็ทิ้งไปหรือสะสมเก็บไว้ซื้อใหม่ บางครอบครัวลูกเพียงคนเดียวก็อาจมีของเล่นเป็นห้อง ๆ เด็กบางคนร้องมีของเล่นที่กำลังอยู่ในกระแสความนิยมขณะนั้น พอเวลาผ่านไปก็เปลี่ยนร้องอยากได้ของอย่างอื่นต่อไป ชีวิตที่เรียบง่าย หาของเล่นง่าย ๆ ทำของเล่นเองจะลดน้อยลงไป สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดผลเสียต่อเด็กทั้งสิ้น ทั้งการสร้างนิสัยที่ฟุ่มเฟือย ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งของ อีกทั้งทำให้เด็กไม่มีสมาธิจดจ่อ เล่นของเล่นสักพัก ก็มีของเล่นอื่นมาดึงดูดล่อตาล่อใจ ให้ไปหาสิ่งใหม่เรื่อยไป

สรุปได้ว่า ปัญหาของเล่นมีจำนวนไม่เหมาะสม มาจากค่านิยมตามกระแสวัตถุนิยม ส่งผลให้เด็กมีนิสัยฟุ่มเฟือย ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งของ ไม่มีสมาธิจดจ่อ แนวทางการแก้ไข คือ การเปลี่ยนค่านิยมว่าของเล่นที่ดีไม่ใช่ของที่ต้องซื้อหา ราคาแพง ไม่ต้องมีมากมาย แต่สิ่งของและธรรมชาติรอบตัวที่เรียบง่าย ของที่พ่อแม่ ผู้ใหญ่ และเด็กทำขึ้นอย่างเรียบง่ายแต่งดงาม สามารถเป็นของเล่นที่ดีให้เด็กเล่นได้ 0-3 ปี เล่นสำรวจและรู้จักกับสิ่งต่าง ๆ และให้เด็ก 3-6 ปี ได้ใช้พลังความคิดจินตนาการแปรเปลี่ยนไปเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการในการเล่นของเด็ก

A

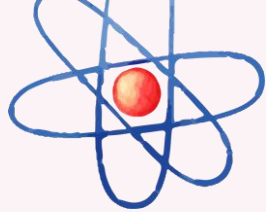

4. ปัญหาในการเก็บของเล่น การเล่นของเล่นของเด็กเล็กมักมีของเล่นหลายชิ้น โดยเฉพาะในห้องเรียนหรือสถานศึกษาปฐมวัย อีกทั้งก่อนการเก็บของเล่น เด็กกำลังอยู่ในสภาวะการณ์การเล่นที่สนุกสนานเพลิดเพลิน เหล่านี้มักเป็นสาเหตุที่ทำให้การเก็บของเล่นอาจจะเกิดปัญหาในหลายๆ บ้าน หรือหลายๆ โรงเรียน

แนวทางที่ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเก็บของเล่น ได้แก่ การวางระบบในการจัดเก็บ การจัดบรรยากาศในการเก็บของเล่น และการจัดเวลาที่เพียงพอในการเก็บของเล่น การวางระบบในการจัดเก็บ คือ ควรจำแนกของเล่นไว้เป็นประเภทหรือเป็นหมวดหมู่ จากนั้นต้องหาที่อยู่หรือที่เก็บให้ของเล่นแต่ละประเภทอย่างชัดเจน อาจจะเป็นกล่องใสที่มองเห็นภายใน ตะกร้า ช่องหรือชั้นวางของที่เหมาะสมกับของเล่นแต่ละประเภท นอกจากนี้ อาจจะมีสัญลักษณ์ช่วยเด็กในการจัดเก็บในกรณีที่มีของเล่นมีมากมายหลาย ประเภท

สรุปได้ว่า ปัญหาที่พบในการเล่นของเล่นของเด็กปฐมวัย สามารถรวบรวมปัญหาใหญ่ ๆ ได้แก่ เด็กไม่มีโอกาสได้เล่นของเล่นอย่างแท้จริง ของเล่นมีจำนวนไม่เหมาะสม พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเล่นของเล่น และปัญหาในการเก็บของเล่น ซึ่งแต่ละปัญหามีสภาพของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้การพัฒนาเด็กผ่านการเล่นของเล่นเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์สูงสุด

คำถาม/อภิปราย
แลกเปลี่ยนการเรียนรู้
Questions/Discussions

